

Vanhusneuvostojen kuuleminen koskien kansallista sopeutumissuunnitelmaluonnosta

15.9. klo 9-10.30, Teams

Paikalla 22 henkilöä: edustettuina Espoo, Helsinki, Turku, Vantaa, Tampere sekä vanhusasiavaltuutetun toimisto

Kokouksen aluksi toteutettiin lyhyt esittäytymiskierros.

Heta Heiskanen ympäristöministeriöstä esitteli kansallisen sopeutumissuunnitelman yleistä visiota ja valmistelua. Karoliina Pilli-Sihvola esitteli tarkemmin kansallisen sopeutumissuunnitelmaluonnoksen toimenpiteitä sekä tarkemmin kolmea kokonaisuutta.

Kuuleminen ravitsemusta ja ruokaturvaa koskevasta toimenpideoasasta

Vanhusneuvostojen edustajat nostivat esiin ruoan ja ravitsemuksen tärkeyden selviytymisen kannalta. Hyvä ravitsemus ylläpitää ikääntyneiden hyvinvointia ja toimintakykyä. Neuvostojen kuulemisessa nousi esiin ikääntyneiden erilaiset mahdollisuudet vaikuttaa ilmastokestävien ruokavalintojen tekemiseen:

- Osa ikääntyneistä on hoivapalveluiden piirissä, jossa on ensisijainen mahdollisuus vaikuttaa ruoan ilmastokestävyteen. Tällä on vaikutuksia kuntien ja hyvinvointialueiden budjettiin.
- Osa ikääntyneistä on kuormittuneita joko taloudellisesti (pieni eläke, korkeat elin- ja asumiskustannukset) ja/tai esimerkiksi omaishoitajuuden seurauksena, jolloin käytännön mahdollisuudet ilmastokestäviin ruokavalintoihin voivat olla rajallisia ja johtaa myös ruokaturvattomuuteen (Roosa-Maria Savelan tutkimus)
- Osalla ikääntyneistä tai heidän parissaan toimivilla ei ole riittäviä tietoja ilmastokestävästä ruokavalinnoista
- Osa asuu yksin ja esimerkiksi haja-asutusalueella ilman läheisiä - ruokaturvattomuus
- Osalla on paremmat kyvyt toimia (jaksaminen, tieto, taloudelliset mahdollisuudet)

Kotimaisen kalan käytön edistämistä pidettiin kannatettavana. Huomioitaviksi asioiksi nostettiin, että kalan tulee olla turvallista terveyden kannalta. Tämä edellyttää vesien tilan huolehtimista. Lisäksi korostettiin sitä, että jo pitkään saalista on hyödynnetty vajaasti. Kuulemisessa katsottiin, että kasvatuksella ja koulutuksella voitaisiin lisätä kalankäsittely- ja hyödyntämistaitoja. Lisäksi nostettiin esiin hintaohjauksen rooli ilmastokestävien valintojen tukemiseksi.

Kuulemisessa nostettiin esiin, että tiedottaminen ja kouluttaminen on edelleen keskeinen asia eri ikäisille, niin henkilökunnalle kuin yksin asuville ikääntyneille. Yhdeksi tällaiseksi toimijaksi tiedottamisen osalta nostettiin esiin mahdolliset vanhusneuvolat, ikäneuvolat tai seniorineuvolat, joissa voisi antaa tukea ja ohjausta myös ilmastokestävän ravinnon ja liikkumisen osalta. Ikäneuvoloita ja seniorineuvoloita on jo joillakin paikkakunnilla. Ikäneuvolaa kehitetään eläkeläisjärjestöjen suunnitelmana.

Kuulemisessa korostuivat tiedonvälittäjinä myös sosiaaliohjaajat, eläkeläisten omat järjestöt, vanhuspalvelujen tuottajat, radio ja tv. Näistä etenkin radio ja järjestöjen rooli koettiin hyvin keskeisenä. Kuulemisessa korostettiin, että digitalisaatio ei koske vielä laajasti vanhusväestöä (taidot ja laitteiden saatavuus), joten tietoa tulee saada myös muuta kautta. Esimerkiksi kiertävää senioripakua pidettiin hyvänä tiedonvälityskanavana.

Kuulemisessa kerrottiin ikääntyvien määrän kasvavan jatkuvasti ja järjestötoiminnan kautta on mahdollista edistää esimerkiksi ilmastokestävää ruokavaliota merkittävälle joukolla.

Kuulemisessa nostettiin esiin myös, että ruokaturvan edistäminen edellyttää ruoantuotannon yhtenäisriippuvuuden huomioimista suhteessa esimerkiksi kansainvälisten lannoitteiden saatavuuteen ja

muiden maiden ruokatuotantoon. Lisäksi korostettiin, että ilmastoystävällisen ruoan tulisi olla myös terveydelle hyviä.

Rakennettu ympäristö ja rakennukset

Kuulemisessa korostui, että vanhempien ihmisten näkökulma kaupunkisuunnitteluun on tärkeä. Keskustelussa korostui esimerkiksi esteettömyyden huomiointi hisseihin liittyen ja rakennetun ympäristön merkitys vanhusten mahdollisuuksiin liikkua esimerkiksi lähiluonnossa tai kauppakeskuksissa myös apuvälineiden avulla (keppi, rollaattori, pyörätuoli yms.). Kuulemisessa esitettiin huolta korkeiden rakennusten osalta: jos tulee tulipalo, sähkökatkos tai hissit sulkeutuvat, miten ikääntynyt pääsee turvaan.

Kuulemisessa nostettiin esiin luontopohjaisina ratkaisuna esimerkiksi isojen puiden säilyttämistä uusilla asuinalueilla, jotta puut suojaavat helleaaltojen aikana taloja ja ihmisiä. Uusien taimien istuttaminen ei ole riittävän nopea keino vanhusten varjojen lisäämiseksi. Liikenteen osalta nostettiin esiin se, että vanhusten kannalta tiheät julkisen liikenteen pysäkkivälit, joihin on helppo päästä ympäri vuoden säästä riippumatta, olisivat tärkeitä. Erityisenä esimerkkinä nousivat esiin pikkubussit, jotka toimivat palvelulinjoina. Muistutettiin myös liikenteen eriytymisestä vanhusten kesken. Mm. Turussa on selvitetty tätä näkökulmaa.

Tiedottamisen osalta nostettiin esiin, että ongelmatilanteissa vanhuksille tulisi taata tietoa avusta muutoin kuin internetin avulla, sillä osalla ei ole laitteita tai osaamista, joilla saada yhteystietoja nopeasti ja vaivattomasti.

Kuulemisessa nostettiin esiin myös yhteisöllisyyden mahdollistamisen tarve esimerkiksi yhteisten tilojen mahdollistamisella.

Terveys- ja hyvinvointi

Neuvostojen jäsenet kommentoivat hellevarautumiseen liittyen paljon erilaisia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Jos mahdollista, asuntoja tulisi viilentää koneellisesti helleaaltojen aikaan (huomioiden kuitenkin energiakulutus) ja mahdollistaa jäähdytysratkaisut jo rakentamisvaiheessa. Huomautettiin kuitenkin, että kaikkiin asuntoihin ei ole mahdollista saada ilmalämpö- tai jäähdytyspumppuja. Ratkaisuksi ehdotettiin viilennyshuoneita taloyhtiöille, joihin esimerkiksi ikääntyneet voisivat hakeutua helteiden aikana. Jatkoehdotuksena oli, että kesäaikaan esimerkiksi saunatiloja voisi hyödyntää viilennystarkoitukseen.

Lisäksi ehdotettiin, että asuntoihin, joissa ei ole parvekkeita tai säleverhoja eikä ilmastointeja, mahdollistettaisiin esimerkiksi pimennysverhoja.

Muut huomiot

Vanhusneuvostojen jäsenet kiittelivät kuulemisesta ja kannustivat, että keskusteluja jatketaan. Jäsenet nostivat myös esiin hyvä asiana, että kokonaisturvallisuutta käsitellään. Lisäksi nostettiin esiin, että korona näytti aukkoja terveysturvallisuuden varautumisessa ja nyt ilmastonmuutoksen vaikutusten osalta varautuminen tulisi hoitaa paremmin mm. vanhusväestön suojelemiseksi.

Jatkotoimet:

Sidosryhmätilaisuuden 27.11 lisätiedot ja ilmoittautuminen: <https://ssl.eventilla.com/kiss2030>

Kirjallinen lausuntomahdollisuus lausuntopalvelu.fi:n kautta 14.10. mennessä:

[Lausunto - Lausuntopalvelu](#)